

Beslutningsforslag nr. B 27. Fremsat den 24. november 1992 af Frank Jensen (S), Hans Erenbjerg (S), Ove Fich (S), Søren Hansen (S), Karen Jespersen (S), Helen Jørgensen (S), Henrik Dam Kristensen (S), Sonja Mikkelsen (S) og Erling Olsen (S)

Forslag til folketingsbeslutning

om styrkelse af sektorforskningens kvalitet og uafhængighed

Folketinget opfordrer regeringen til at udarbejde en handlingsplan for at sikre sektorforskningens kvalitet og uafhængighed bl.a. gennem:

– øget inddragelse af de seks statslige forskningsråd i opstillingen af kvalitetskriterier og bevillingsproceduren for den langsigtede vi-

densopbygning ved de offentlige sektorforskningsinstitutter og

– tilvejebringelse af en øremærket årlig ekstrabevilling til de offentlige sektorforskningsinstitutters langsigtede vidensopbygning frem til udgangen af 1996.

Handlingsplanen skal have virkning fra og med 1993.

Bemærkninger til forslaget

Sektorforskningen har to hovedopgaver: Den skal bidrage direkte til løsning af konkret stillede opgaver, som sektorministerierne har behov for bistand til, og samtidig hermed skal institutterne gennem egen forskning sikre en fortsat vidensopbygning, som inden for sektorforskningsinstituttets opgavefelt er strategisk rettet mod at udforske morgendagens mulige problemer.

Det er klart den sidste del af sektorforskningsinstitutternes opgavevaretagelse, der er blevet kraftigt forringet igennem de senere år. Gennem flere år er alle finanslovsbevillingerne til sektorforskningen blevet reduceret med en såkaldt produktivitetsforbedring på omkring 2,5 pct. pr. år af driftsudgifterne. Siden er reduktionerne øget i relation til sygefravær, udlicitering og effektivisering af statens indkøb med yderligere 2-3 pct. Disse voldsomme nedskæringer rammer præcis institutternes grundforskningsaktiviteter.

Der er ikke tale om grundforskning i traditionel universitær forstand, men grundforskning, som i et langsigtet perspektiv sikrer kvaliteten i den fortsatte opgavevaretagelse.

En væsentlig forudsætning for, at sektorforskningen varigt kan give et kvalificeret bidrag til beslutningsprocessen i samfundet om nyligt opståede problemer, er eksistensen af et fagligt kvalitetsgrundlag, som nødvendigvis må opbygges i et langsigtet strategisk perspektiv, for at forskningen kan komme med relevante bidrag til beslutningsprocessen. Har forskningen ikke dette langsigtede fundament og den tilstrækkelige uafhængighed, bliver den meget let manipuleret i en politisk beslutningsproces.

Folketinget har tidligere behandlet denne problematik i forbindelse med en forespørgselsdebat i folketingssamlingen 1986-87 (F 6, foretaget 4. december 1986, forespørgsel til undervisningsministeren om regeringens planer for sektorforskningen, se Folketingsstidende 1986-87, forhandlingerne sp. 667, 1094, 3663, 3672 og 3694). Ved denne lejlighed blev der vedtaget en motiveret dagsorden (D 16) med følgende krav til sikringen af kvaliteten og uafhængigheden:

- at der skulle ske en udskillelse af programbevillinger til sektorministerier og af basisbevillinger til uafhængig langsigtet forskning til sektorforskningsinstitutterne,
- etablering af bestyrelser med selvstændige beføjelser for hver institution,
- fagligt mere betryggende ansættelsesprocedurer samt ytrings- og publiceringsfrihed for medarbejderne.

Udviklingen siden folketingsdebatten i 1986 samt den efterfølgende redegørelse fra undervisningsministeren til Folketingets udvalg for videnskabelig forskning viser, at disse initiativer ikke har været tilstrækkelige til at sikre målene om uafhængighed og et langsigtet perspektiv i forskningen.

Sektorforskningens kvalitet og uafhængige stilling er derfor igen til debat. Disse mål er en nøglefaktor for, at denne forskning kan give et kvalificeret bidrag til beslutningsprocessen i samfundet.

Bestyrelserne for de enkelte institutter er fortsat alt for bundet til sektorministeriet til, at de kan være garanter for uafhængigheden. Dermed ikke sagt, at der burde være frit spil for institutternes opgaveformulering og deres løsning, men der bør sikres en bedre rollefordeling, der giver institutledelserne et større spillerum.

Det er forslagsstillernes opfattelse, at man i den aktuelle situation bedst kan værne om en ministerieafhængig grundforskning på sektorforskningsinstitutterne ved at afsætte en øremærket ekstrabevilling til støtte for institutternes langsigtede vidensopbygning, som i sit overordnede sigte skal gøre det muligt at sikre kontinuitet i mere langsigtede projekter, som måske om 5 eller 10 år kan hjælpe os med løsningen af vanskelige samfundsproblemer.

Midlerne bør fordeles efter kvalitetskriterier af de seks statslige forskningsråd, som ikke har noget egentligt institutionsansvar, men alene kan gå efter, hvor man får kvaliteten i forskningen for pengene.

For at den ekstra bevilling ikke får den konsekvens, at bestyrelserne på institutterne omprioriterer deres basisbudgetter, skal det være en forudsætning, at de skal medfinansiere projekterne af ordinære

midler, således at det fastholdes, at de midler, der allerede er afsat til grundforskningsaktiviteter, forbliver afsat til dette formål, således at der reelt bliver tale om en samlet forøgelse af grundforskningsbevillingerne. Fastholdelse af institutternes basisbevillinger skal være en forudsætning for at få andel i den nye bevilling. Det skal dog sikres, at medfinansieringskravet ikke bliver for højt, således at institutionerne gøres helt afhængige af dem, der får mulighed for at administrere pengene. Der skal findes en rimelig balance.

Disse ekstra penge til langsigtet vidensopbygning vil kunne få en positiv effekt på institutternes rekruttering af de bedste forskere inden for deres felt. Bevillingen vil endvidere gøre det muligt, at flere institutter kan være med i forskeruddannelsesreformen, da det vil være oplagt, at en del opgaver kan løses ved ansættelse af Ph.D-studerende.

Det er vigtigt, at man afgrænser, hvilke sektorforskningsinstitutioner, der skal være omfattet af denne nye bevillingsmulighed gennem forskningsrådene. Som udgangspunkt er der tænkt på de offentligt finansierede institutter. Forskningspolitisk Råd bør tages med på råd ved identifikationen af de institutter, der bør være omfattet af bevillingen, samt give råd om fordelingen af bevillingen mellem de seks statslige forskningsråd. Derefter bør resten overlades

til forskningsrådene, der således bl.a. fastsætter kravene til institutternes medfinansieringsrate. Selve bevillingerne bør være mindst 3-årige rammebevillinger med stor dispositionsfrihed for institutterne til at få det bedste ud af midlerne. Rammebevillingen kan indeholde støtte til flere projekter, og de skal kunne omdisponere mellem dem undervejs. Dermed kommer det jo til at ligne en basisbevilling til forskning.

Forslagsstillerne forestiller sig følgende tidsplan:

1. Identifikation af institutter, der skal være omfattet af bevillingen, skal være tilendebragt med udgangen af februar måned.
2. Ansøgningsfrist 1. maj.
3. Bevillingstildeling 1. juli.
4. Projektstart omkring 1. august.

Forslagsstillerne foreslår en gradvis opbygning af bevillingen:

1993	1994	1995	1996
50	75	100	100 mio. kr.

Institutterne skal løbende rapportere til rådene om anvendelsen af pengene. Det forudsættes, at der i løbet af 1995 etableres en evaluering af ordningen af Forskningspolitisk Råd, således at der i tide kan træffes politiske beslutninger om ordningens fortsættelse efter udgangen af 1996.